

AZ ÁLLATKÍNZÁS SZABÁLYOZÁSA GAZDASÁGI ÉS TÁRSADALMI MUTATÓK TÜKRÉBEN

THE REGULATION OF ANIMAL CRUELTY IN RELATION TO ECONOMIC AND SOCIAL INDICATORS

Vetter Szilvia¹, Ózsvári László²

¹PhD, tudományos munkatárs, központvezető,
Állatorvostudományi Egyetem Állatvédelmi Jogi, Elemző- és Módszertani Központ, Budapest
vetter.szilvia@univet.hu

²Dr. habil., egyetemi docens, tanszékvezető,
Állatorvostudományi Egyetem Törvényészi Állatorvostani és Gazdaságtudományi Tanszék, Budapest
ozsvari.laszlo@univet.hu

ÖSSZEFOGLALÁS

Az elmúlt évtizedekben az állatkínzás szabályozását illetően fejlődésnek lehetünk tanúi. Jelen kutatás célja, hogy átfogó képet adjon 15 európai ország állatkínzást szankcionáló büntetőjogi szabályairól, majd összevesse ezeket az országok egyéb mutatókkal kifejezett helyzetével. A kutatás eredménye az Állatkínzás-ellenes Büntetőjogi Index (Anti-Cruelty Criminal Index, ACCI) megalkotása, amely az állatkínzás büntetőjogi szabályozottságának mérésére alkalmas, és főként büntetőjogi szempontokra épül, de alkotmányjogi, az állatok jogi státuszát érintő és jogon túli kritériumokat is tartalmaz. A mutató alapján tizenöt ország (Magyarország, Ausztria, Csehország, Dánia, Franciaország, Hollandia, Lengyelország, Németország, Norvégia, Olaszország, Spanyolország, Svájc, Svédország, Szlovákia és Szlovénia) szabályozását vizsgáltuk. Két ország rangsor állt fel, az ún. elméleti ACCI, illetve a gyakorlati ACCI, utóbbit a World Justice Project jogállamiság-indexének végrehajtási részindexével korigáltuk, amely viszont Svájcot és Szlovákiát nem értékeli. Az elméleti ACCI alapján felállított rangsort Svájc, Lengyelország és Hollandia, a gyakorlati ACCI rangsorát Hollandia, Ausztria és Svédország vezeti. A két rangsort tizenegy már létező mutató alapján felállított rangsorral vetettük össze. Ezek közül kettő (GDP, versenyképesség) a gazdasági jóléttel, a többi (öngyilkossági ráta, csecsemőhalandóság, születéskor várható élettartam, megújuló energiaforrások aránya, kormányzati környezeti K+F kiadások aránya, Boldog Bolygó Index, ökológiai lábnyom, állatvédelmi index) a környezeti-egészségi-mentális jóléttel függ össze. Az Emberi Fejlettségi Index (HDI) ezek hibridje. Az ACCI erős pozitív korrelációt mutatott a gazdasági jóléti indexekkel (a GDP-vel és a versenyképességi indexszel), a HDI-vel, valamint az állatvédelmi indexszel. Erős negatív irányú kapcsolatot az ökológiai lábnyommal találtunk. A vizsgált országok esetében, a vizsgált mutatók alapján az állatkínzás büntetőjogi szabályozottságának szintje a gazdasági jóléttel áll összefüggésben, méghozzá oly módon, hogy ha a gazdasági jóléti mutatók magasabb szintet jeleznek, akkor az állatvédelmi büntetőjogi szabályozás differenciáltabb és kedvezőbb az állatvédelem ügyét tekintve.

ABSTRACT

In recent decades constant progress in the regulation of animal cruelty can be observed. The aim of the research was to provide an overview of the criminal law rules sanctioning animal cruelty in European countries, and then to compare them with the status of these countries in terms of other socio-economic-environmental indicators. The result of the research is a new indicator, the Anti-Cruelty Criminal Index (ACCI), which was developed to measure the level of criminal regulation of animal cruelty, and which is mostly based on criminal substantive law aspects, but also includes constitutional, animal status and metajuristic criteria. Based on the ACCI, we examined the criminal law of fifteen countries (Hungary, Austria, the Czech Republic, Denmark, France, the Netherlands, Poland, Germany, Norway, Italy, Spain, Switzerland, Sweden, Slovakia and Slovenia). The work resulted in two country rankings, the Theoretical and the Practical ACCI, latter adjusted by the World Justice Project Rule of Law Implementation Sub-Index. Switzerland and Slovakia are not measured by the Rule of Law Index used. Switzerland, Poland and the Netherlands are at the top of the ranking based on Theoretical ACCI, while the Netherlands, Austria and Sweden lead the ranking based on the Practical ACCI. The ACCI rankings were compared with eleven rankings compiled on the basis of economic-socio-environmental indicators. Two of the indicators (GDP per capita, Competitiveness) are closely related to economic welfare, the others (suicide rate, infant mortality, life expectancy at birth, renewable energy rate, government environmental R&D expenditure, Happy Planet Index, Ecological Footprint, Animal Protection Index) is more related to environmental – physical – mental well-being. The Human Development Index (HDI) is a hybrid of these. ACCI showed a strong positive correlation with economic welfare indicators (GDP and Competitiveness Index), HDI, and the Animal Protection Index. We found a strong negative correlation with the Ecological Footprint. In the case of the countries examined, the level of criminal regulation of animal cruelty is related to economic welfare, in such a way that if the economic welfare indicators are higher, the criminal regulation of animal cruelty is more differentiated and favorable in terms of animal protection.

Kulcsszavak: állatvédelem, állatkínzás, büntetőjog, Állatkínzás-ellenes Büntetőjogi Index, jog-összehasonlítás

Keywords: animal protection, animal cruelty, criminal law, Anti-Cruelty Criminal Index, comparative law

BEVEZETÉS

Az ősi népekben erősen élt a természet és az állatok iránti tisztelet, egységben éltek a természettel, elismerték annak fennhatóságát. Az elmúlt évezredekben, de különösen az utolsó néhány évszázadban az ember-állat kapcsolódás súlyos károkat szenvedett, az ember sokszor a végletekig kihasználható erőforrásként tekintett (és tekint időnként ma is) az állatokra. A II. világháború óta jelentősen nő a globális hús-, tej- és tojásfogyasztás, az új, intenzív állattartási módszerek állatok milliárdjainak életét és halálát határozzák meg. Az ezekből fakadó morális dilemmák minden korábbinál erősebb lökést adtak az állatvédelemnek Európában

és Amerikában. Az elmúlt néhány évtized részleges, kedvező irányú elmozdulást hozott. Mind többen ismerik fel az élőlények szenvedésmentességéhez, illetve a természeti erőforrások megőrzéséhez fűződő érdeket. Az etikus fogyasztás lassú, de jól megfigyelhető terjedése a társadalom azon szándékát tükrözi, hogy kevesebb kegyetlenség vegyen bennünket körül a világban. Mindazonáltal a társadalom szelektíven, csak bizonyos állati szenvedések kapcsán emeli fel a szavát: egyfelől elítéli az állatokkal szembeni kegyetlenkedés minden formáját, másfelől nem szívesen mond le az állatok felhasználása révén elért előnyökről, javakról.

Az állatkínzás elleni fellépés motivációi megegyeznek a szűk értelemben vett állatvédelem fejlődésének, fejlesztésének motivációival, így elsősorban etikai, erkölcsi indokok vezettek az első szabályozások megalkotásához. Az állatok bántalmazástól való megóvásán keresztül elsősorban nem a szenvedő állat védelme volt a cél, hanem a társadalom erkölcsiségének, a közbiztonságnak a védelme – ennek a szemléletnek a nyomai a mai napig felfedezhetőek. Az elmúlt néhány évtized tudományos fejlődésének eredménye, hogy felismerték az állatkínzás kriminológiai jelentőségét, illetve az emberek elleni erőszakkal való összefüggéseit is. Az állatok jogi helyzetének az elmúlt időszakban tapasztalható javulása nem önmagában álló jelenség, hanem összefügg azzal az „állati fordulattal”, amely mind a bölcsész-, mind a társadalomtudományokban, mind a népi kultúrában és a néplélekben megfigyelhető.

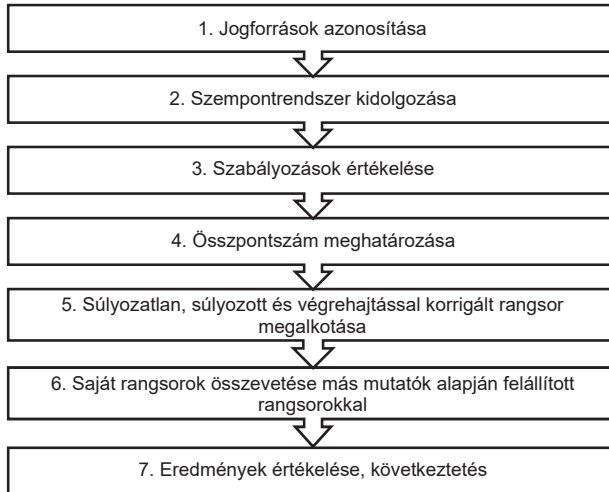
A különböző országok állatkínzást szankcionáló büntetőjogi rendelkezései tartalmukban, formájukban és végrehajtásuk hatékonysága tekintetében jelentősen különböznek. A munka célkitűzése, hogy áttekintő, egyben összehasonlító képet adjon 15 európai OECD ország állatkínzást szankcionáló büntetőjogi szabályairól, majd meghatározza mindezek helyét egyes, már korábban létező hagyományos és újszerű, környezeti faktorokat, illetve gazdasági jólétet és fizikai-mentális jólétet érintő mutatók viszonylatában.

AZ ÁLLATKÍNZÁS-ELLENES BÜNTETŐJOGI INDEX LÉTREHOZÁSÁNAK FOLYAMATA

Az Állatkínzás-ellenes Büntetőjogi Index egy jog-összehasonlító módszeren alapul, az állatkínzás büntetőjogi megítélésének térbeli különbségeit segít bemutatni. Az állatkínzás büntetőjogi megítélése egy szűkebb terület, amelyet a jogi környezetéből kiszakítva, a *tertium comparationis*, azaz a funkcionalitás alapján, a jogintézmény és elemei céljára összpontosítva vizsgáltunk. Az elemzésben a büntetőjogi szempontot kiegészíti az állatok védelmének alkotmányos helyzete és az állatok jogi státusza is, mivel ez a két alapvetés nemcsak az alkotmányjogban és a polgári jogban, hanem az egész jogrendszeren belül hatást gyakorol, beleértve a büntetőjogi szabályokat is. Az elemzett tényezők (jogintézmények, tényállási elemek stb.) objektíven, abszolút mérőszámokkal nem mérhetőek, egy

jogrendszer minősége közvetlenül nem számszerűsíthető, így proxykat (közelítő adatokat) tartalmaz a vizsgálat.

A kutatási folyamatot az 1. ábra foglalja össze.

1. ábra. A kutatási folyamat lépései (az összes ábra a szerzők saját szerkesztése)

Az országok a kiválasztott szempontrendszer szerint, igen–nem dualitás alapján kategorizálhatóak (0 = nem, 1 = igen). A szempontokat úgy fogalmaztuk meg, hogy az azokra adott „igen” válasz egy differenciáltabb, az állatvédelem szempontjából kedvezőbb szabályozást feltételez, mint a nemleges válasz. Az adatok összesítése nem okoz nehézséget, hiszen egynemű adatokat kezel a vizsgálat.

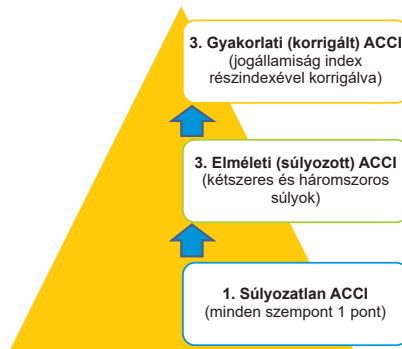
Az értékelés kapcsán néhány fontos megállapítás tehető, amelyek kiindulópontként szolgálnak. *Egyrészt* a differenciáltabb, részletesebb jogalkotást előnyben részesítettük. *Másrészt* a nagyobb pontszám jobb szintet tükröz a megítélésünk szerint. *Harmadrészt* helyenként pontokkal díjaztuk azt is, ha egy jogszabályban az utalásnál pontosabb, explicite megfogalmazott rendelkezést találunk. *Negyedrészt*, amennyiben hosszabb idő állt az adott országban a jogalkalmazók rendelkezésére, vagyis korán megjelent a szabályozásban az állatkínzás, azt feltételeztük, hogy az ehhez való alkalmazkodás, a joggyakorlat is kedvezőbb szinten áll, így megjelent a vizsgálatban az időbeli dimenzió is.

A szempontrendszer vizsgálatakor minden egyes kritériumnak utánanéztünk az adott ország megfelelő jogforrásánál, így összesen 405 (15 ország \times 27 szempont) igennel vagy nemmel megválaszolható kérdésre kerestük a választ a jogforrásokban. Az így kapott értékeket minden ország esetében összeadtuk, az így létrehozott indexnek a *Súlyozatlan Anty-Cruelty Criminal Index* („Súlyozatlan ACCI”) nevet adtuk.

Egyes szempontok szakmai érvek alapján nagyobb jelentőséggel bírnak, mint más szempontok, így ezek súlyozása indokolt. A súlyozás ellen az szólt, hogy a pontos súlyok meghatározása az objektív mérhetőség és a szakértői konszenzus hiánya miatt nem lehetséges abszolút objektív módszerrel, azonban a súlyozás mellett szól, hogy „egyres jellegzetességek nyilván fontosabbak” (Jakab, 2015). Nem lenne alátámasztható például az, hogy az egész jogrendszert meghatározó alkotmányos szempont miért nem hangsúlyosabb, mint egy részletszabály. A szempontok és a súlyozás meghatározását minden esetben alapos szakmai indoklás támasztja alá. Az aggregált súlyozott értékek elnevezése a disszertációban *Elméleti (súlyozott) ACCI* lett.

A pusztán jogalkotói/jogforrási elemzést ezután kiegészítettük a végrehajtás hatékonyságára vonatkozó adatokkal. Ehhez egy létező index, a World Justice Project által kiszámolt jogállamiság-index végrehajtásra vonatkozó adatait vettük alapul, amelyekkel korrigáltuk az országhoz tartozó értékeket. Az így módosított index elnevezése *Gyakorlati (korrigált) ACCI* lett.

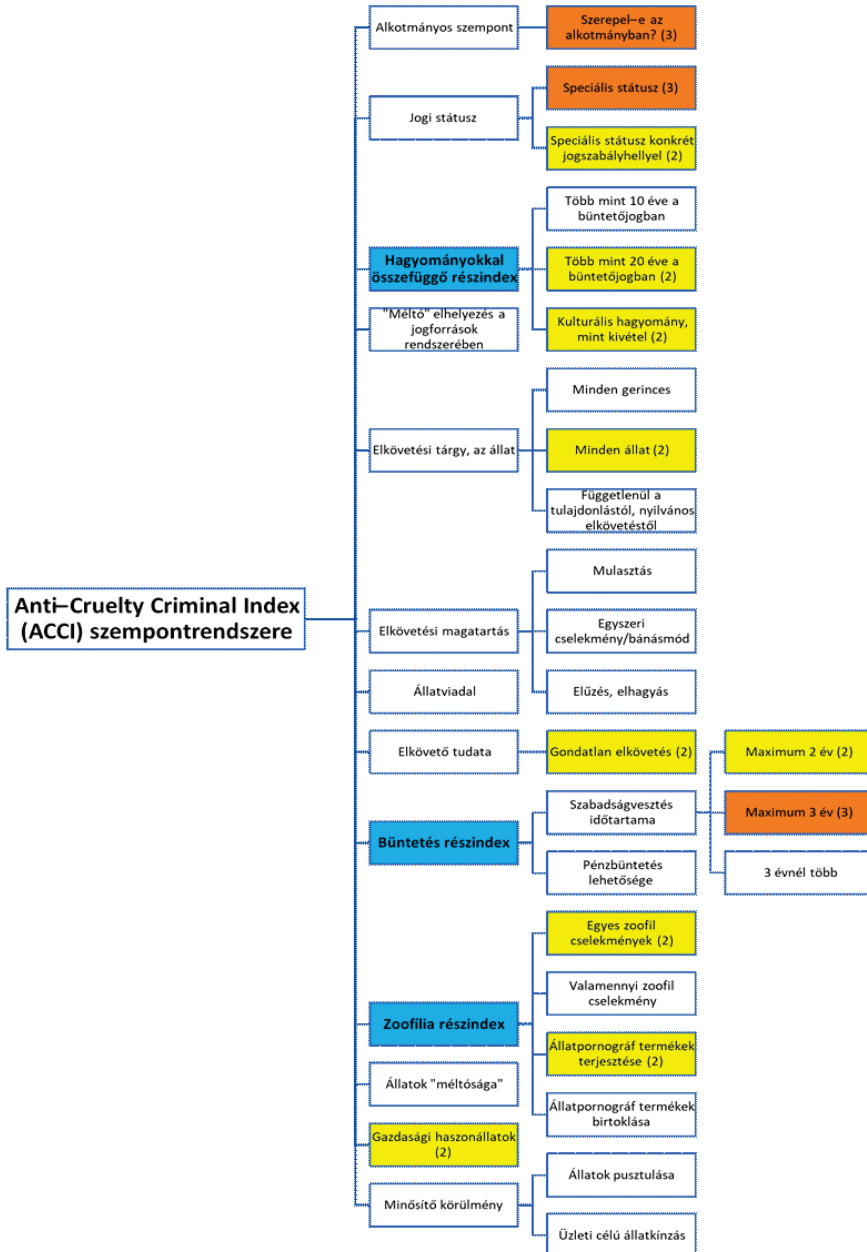
Az értékelés végeztével mind az Elméleti, mind a Gyakorlati ACCI összpontszáma alapján kialakult egy-egy országgrangsor. A három ACCI létrehozása egy logikai sort képez, amelyet a 2. ábrán foglaltunk össze.

2. ábra. A súlyozatlan, súlyozott és korrigált ACCI létrehozásának folyamatábrája

AZ ÁLLATKÍNZÁS-ELLENES BÜNTETŐJOGI INDEX SZEMPONTRENDSZERE

A tizenöt ország állatkínzásra vonatkozó büntetőjogi szabályainak vizsgálata és a szakirodalmi áttekintés eredményeképpen összesen 27 vizsgálandó szempontot alakítottunk ki. A szempontokat szakmai érvek alapján három kategóriába soroltuk. A meghatározónak ítélt kritériumok *háromszoros* súllyal szerepelnek a vizsgálatban, az országok közötti elhatárolást segítő, de önmagukban nem meghatározó szempontok *kétszeres* súlyt kaptak. A többi kritérium *egyszeres* súllyal szerepel.

3. ábra. Az ACCI szempontrendszerének súlyozásokkal kiegészített összefoglaló ábrája
 Magyarázat: **Félkövér** – részindexek; (3) – háromszoros súllyal szerepel; (2) – kétszeres súllyal szerepel

Megjegyzés: amennyiben az adott szempont kapcsán feltett kérdésre nemleges a válasz, nem jár pont

A három – tematikus hasonlóság alapján – kialakított részindex a következő: *Büntetés részindex* (pénzbüntetés lehetőségével, maximálisan kiszabható szabadságvesztés időtartamával kapcsolatos négy szempont); *Zoofília részindex* (zoofil aktusokkal, állatpornográf termékekkel kapcsolatos négy szempont); valamint *Hagyományokkal összefüggő részindex* (állatkínzás elleni büntetőjogi szabályozás hagyományaival, kulturális hagyományokkal összefüggő három szempont).

A vizsgált szempontok összegző ábrája (3. ábra) a súlyozásokat és a részindexeket is magában foglalja.

A vizsgált országok összehasonlításának alapját képező értékelés az 1. táblázatban található.

1. táblázat. Az ACCI szempontrendszerének súlyozásokkal kiegészített összefoglalása

	HU	A	CZ	DK	F	NL	PL	D	N	I	E	CH	S	SK	SLO
Szerepel-e az állatvédelem az alkotmányban? (3)	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	1
Pusztá dologihoz képest speciális státusz (3)	1	1	1	0	1	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0
Pusztá dologihoz képest speciális státusz – konkrét jogszabályhely (2)	0	1	1	0	1	1	1	1	0	0	0	1	0	1	0
Az állatkínzás a büntetőjog része több mint tíz éve (E)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Az állatkínzás a büntetőjog része több mint húsz éve (2)	0	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	1	0	0
„Méltó” elhelyezése a jogforrások rendszerében	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1
Érintett állatok: minden gerinces	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1
Érintett állatok: minden állat (2)	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	0	0	1	1	1
Függetlenül az állat tulajdonlásától, és/vagy attól, van-e tanú	1	1	0	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1

1. táblázat folytatása

	HU	A	CZ	DK	F	NL	PL	D	N	I	E	CH	S	SK	SLO
Mulasztással is elkövethető (E)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
A bűncselekmény egyszeri cselekménnyel és bánásmóddal is elkövethető (E)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Az állat elűzése vagy elhagyása is elkövetési magatartás	1	1	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0
Az állatviadalt külön, megnevezve büntetik	1	1	0	0	0	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1
Gondatlan elkövetés is büntetendő (2)	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	0	0
A maximálisan kiszabható szabadságvesztés időtartama 2 év (2)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1
A maximálisan kiszabható szabadságvesztés időtartama 3 év (3)	1	0	1	0	0	1	1	1	1	1	0	1	0	1	0
A maximálisan kiszabható szabadságvesztés időtartama több mint 3 év	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Pénzbüntetés lehetősége (E)	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Az állatokkal elkövetett szexuális cselekmények egyes formái büntetendők	0	1	1	1	1	1	1	0	1	0	1	1	1	0	0
Az állatokkal elkövetett szexuális cselekmények minden formája büntetendő	0	0	1	1	0	1	0	0	1	0	0	1	1	0	0

1. táblázat folytatása

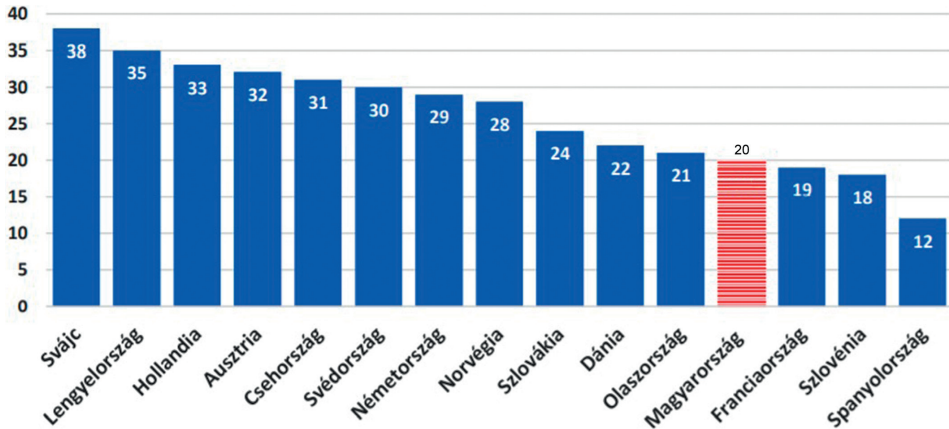
	HU	A	CZ	DK	F	NL	PL	D	N	I	E	CH	S	SK	SLO
Az állatpornográf termékek terjesztése büntetendő	0	1	1	0	0	1	1	1	1	0	0	1	0	1	0
Az állatpornográf termékek birtoklása/tulajdonlása büntetendő	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0
Az állatok „méltóságának” explicite megjelenése	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Explicite utalás a gazdasági haszonállatokra (2)	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	1	0	0
Nincs olyan „kulturális” hagyomány, amely explicit kivétel a tényállás alól (2)	1	1	1	1	0	1	1	1	1	1	0	1	1	1	1
Az állat halála minősítő körülmény vagy nagyobb büntetési tétel fűződik hozzá	1	1	1	0	0	0	1	0	0	1	1	1	0	1	1
Minősítő körülmény: üzleti célú állatkínzás	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Magyarzat: (2) kétszeres súly, (3) háromszoros súly, (E) minden vizsgált ország egységes

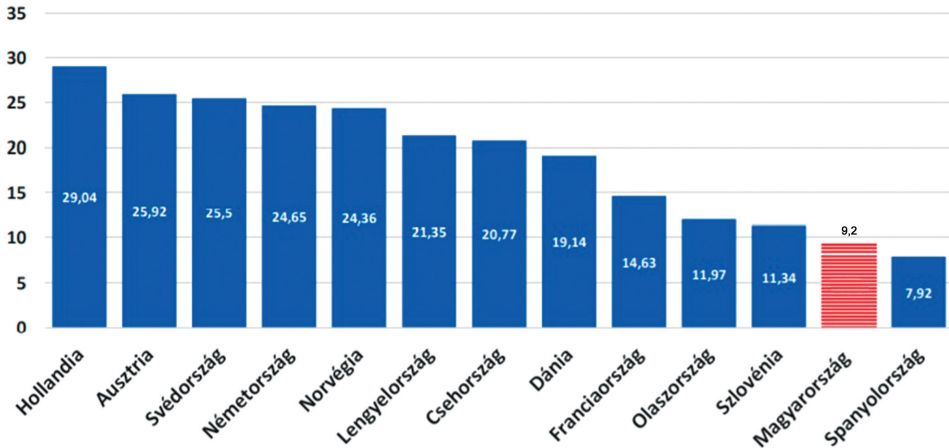
AZ ÁLLATKÍNZÁS-ELLENES BÜNTETŐJOGI INDEX ALAPJÁN FELÁLLÍTOTT ORSZÁGRANGSOROK

A 4. ábra az elméleti (súlyozott) ACCI rangsor alapjául szolgáló pontszámokat és az így létrejött országrangsort jeleníti meg. A rangsort vezető három ország Svájc, Lengyelország és Hollandia, a sereghajtók Franciaország, Szlovénia és Spanyolország.

A gyakorlati (végrehajtással korrigált) ACCI-rangsor élén Hollandia, Ausztria és Svédország található, a sereghajtók Szlovénia, Magyarország és Spanyolország. Svájc és Szlovákia esetében nem mérik a felhasznált jogállamiság-indexet, így ez a két ország kimarad a korrigált rangsorból (5. ábra).

4. ábra. Az elméleti (súlyozott) ACCI-összpontszám és -rangsor

5. ábra. A gyakorlati (korrigált) ACCI-összpontszám és -rangsor

AZ ÁLLATKÍNZÁS BÜNTETŐJOGI SZABÁLYOZOTTSÁGA AZ ORSZÁGOK ANYAGI LEHETŐSÉGEITŐL FÜGG

Az elméleti és gyakorlati ACCI alapján felállított rangsort összevetettük a vizsgált tizenegy statisztika és mutató alapján felállított országrangsorokkal. (Az API esetében mindössze tíz ország összehasonlítására volt lehetőség, hiszen öt országot (Magyarország, Csehország, Norvégia, Szlovákia és Szlovénia) az Állatvédelmi Index készítői nem mérenek.)

A felhasznált hagyományos és új szemléletű mutatókat két kategóriába, a gazdasági jóléti („welfare”) és a környezeti-egészségügyi-mentális jóléti („well-be-

ing”) kategóriába soroltuk. A felhasznált mutatók és statisztikák a következők voltak: vásárlóerő-paritáson számolt, egy főre jutó bruttó hazai termék (GDP), az OECD adatai közül a születéskor várható élettartam, az öngyilkosságok száma és a környezetvédelemmel kapcsolatos kormányzati K+F kiadások aránya, a Világbank adatai közül a csecsemőhalandóság és a megújuló energiaforrások aránya, a Világgazdasági Fórum által mért versenyképesség, az ENSZ Emberi Fejlettségi Indexe (HDI), a Boldog Bolygó Index (Happy Planet Index), az ökológiai lábnyom és a World Animal Protection Állatvédelmi Indexe (API).

A felállított országgrangsorok közötti korreláció erősségét az ún. Spearman-féle rangkorrelációs együtthatóval mértük. Lineáris, pozitív irányú, statisztikailag kimutatható, erős összefüggés a vizsgált mutatók közül csak a jóléti mutatókkal (GDP, versenyképesség) és a „hibrid” mutatóval (HDI) figyelhető meg. A többi, környezeti-egészségi-mentális jóléti kategóriába sorolt mutató közül az Állatvédelmi Indexszel mutatható még ki ilyen irányú és mértékű összefüggés, ezt a két index (ACCI és API) által lefedett tematika hasonlósága indokolhatja.

Mindezek alapján jelen kutatás arra az eredményre jutott, hogy az állatkínzás büntetőjogi szabályozásának és annak végrehajtásának szintje annál „jobb”, részletesebb, kedvezőbb az állatvédelem szempontjából, minél nagyobb egy országban az anyagi jólét, illetve minél versenyképesebb az adott ország. Mivel az ACCI a jóléti indexekkel mutat pozitív összefüggést, így az is érthető, miért figyelhető meg erős negatív irányú összefüggés a GDP „inverzével”, az ökológiai lábnyommal.

AZ ÁLLATKÍNZÁS-ELLENES BÜNTETŐJOGI INDEX NEMZETKÖZI JELENTŐSÉGE

Nemzetközi szinten csekély azon tanulmányok, kutatások száma, amelyek eredménye párhuzamba állítható jelen kutatás eredményével. Joshua Frank (2008), valamint Chiara Lombardini és munkatársai (2011) az állatjólét szintjét vizsgálták az országok gazdasági állapotának viszonylatában, azonban ők nem az előírásokat elemezték, hanem azt vizsgálták, mennyi „bántódásuk esik” az állatoknak (beleértve az élelmezési célú állattenyésztést és a felhasználást is), és ennek van-e kapcsolata a gazdasági fejlődéssel. Kiemelendő Michael Morris (2013) tevékenysége, aki pozitív összefüggést mutatott ki az állatjólét és jövedelmi egyenlőség között. Jelen kutatáshoz hasonlóan megállapítja: a feltárt összefüggés nem ok-okozati kapcsolat, hanem egy harmadik változó függvényében módosul, mivel az a társadalom, amely fontosnak tartja a jövedelmek „igazságos” elosztását, az állatok jóléte kapcsán is nagyobb érzékenységet mutat. Különösen figyelemre méltó Alexander Holst és Pim Martens (2016) kutatása, akik – bár saját mutatót nem alkottak – többek között a vásárlóerő-paritáson számolt, egy főre jutó GDP és az API összefüggését vizsgálták. Bár hipotézisükben feltételezték egy pozitív

összefüggés meglétét, statisztikai módszerekkel nem tudták igazolni az összefüggést. A statisztikailag alátámasztott kapcsolat hiányát nem azzal indokolták, hogy nincs összefüggés az állatvédelem és a gazdaság fejlettsége között, hanem azzal, hogy a GDP önmagában nem elégséges a gazdasági fejlettség mérésére. Bakacsi Gyula (2006) arra kereste a választ, hogy a kultúra, illetve annak mintázatai és a gazdasági fejlettség között van-e korreláció. A kutatási eredmények szerint a teljesítményorientáció, a jövőorientáció és a bizonytalanságkerülés a gazdasági fejlettség (GDP) és a versenyképesség legmegbízhatóbb előrejelzői. Mindez logikusan kapcsolódik jelen munka eredményeihez is. Amennyiben ugyanis fejlettebb a gazdaság, és ezzel párhuzamosan a társadalom jó teljesítményre törekszik, előrelátó igyekszik lenni a jövőre nézve, megóvva értékeit és erőforrásait, és emellett kerülni próbálja a szabályozási hiányosságokat, akkor nem különösebben megdöböntő, ha az állatvédelem szabályozási szintjét és minőségét is igyekeznének magas szinten tartani.

NAGYOBB JÓLÉT, JOBB ÁLLATVÉDELMI SZABÁLYOZÁS

Számos érv szól(na) amellett, hogy az állatkínzás, állatvédelem szabályozásának részletezettsége, minősége olyan mutatókkal van összefüggésben, amelyek az emberek jóllétét, elégedettségét, egészségét tükrözik. Bár ez a feltételezés ezúttal nem bizonyosodott be, a jólléti mutatók szerepeltetése a vizsgálatban több okból is indokolt volt. A GDP növekedése önmagában nem jelenti mindenki számára a jobb életet: nem tükrözi például az emberek közötti egyenlőtlenségeket, és nem értékel megfelelően olyan faktorokat, amelyek az emberek számára igazán jelentősek (társadalmi kapcsolatok, egészség, szabadidő stb.). Roppant fontos annak hangsúlyozása is, hogy a folyamatos gazdasági növekedés összeegyeztethetetlen azzal, hogy Földünk kapacitásai végesek. Mindennek dacára az állatkínzást érintő vizsgálat nem mutatott összefüggést a jólléti mutatókkal, de a GDP-vel igen. Talán nem olyan meglepő ez az eredmény, ha arra gondolunk, hogy a civilizációk a világtörténelem során harcaikat elsősorban gazdasági eszközökkel vívták, ebből pedig egyenes úton következik, hogy a gazdasági területen erőt mutató szerveződések más területeken is küzdő, eredményorientált attitűdökkel rendelkezhetnek. A kutatás eredménye nem értelmezhető úgy, hogy amennyiben egy adott országban néhány százalékkal nő az egy főre jutó GDP, akkor az állatkínzás szabályozása is „egy csapásra” minőségi javulást fog mutatni. Mégis kirajzolódni látszik, hogy egy állam anyagi természetű gazdagsága jobb szabályozási színvonallal párosul.

Az API (állatvédelmi index) és az ACCI között fellelhető erős és szignifikáns, pozitív irányú összefüggés azt támasztja alá, hogy valóban tekinthető az állatkínzás büntetőjogi szabályozása a jéghegy csúcsának, amelynek minőségéből következtethető az egész állatvédelmi jogalkotás korszerűsége. Kizárólag a büntetőjogi

szabályozás elemzése révén, vagyis az ACCI alapján felállított országgrangsor nagyon hasonló képet mutat, mint az állatvédelmet szélesebb, bár kevésbé részletes szempontrendszeren át tekintő API, amely olyan tényezőket is figyelembe vesz, mint például a kormányzati szerepvállalás, az állatvédelmi kommunikáció és az oktatás.

Magyarország szempontjából mindez azt is jelenti, hogy bár természetesen hazánkban is fejleszthető az állatkiállítás szabályozása, kizárólag az elmélet alapján olyan, nálunk nagyobb, gazdaságilag fejlettebb országokat is magunk mögé utasítunk, mint Franciaország vagy Spanyolország. Fontos viszont azt is megjegyezni, hogy a V4-es összefüggésben egyértelműen lemaradtunk Lengyelország és Csehország mögött, és mivel az elmúlt egy-két évben Szlovákia olyan jogszabálmódosításokat hajtott végre, amelyekkel sokat lépett előre, néhány szempont kapcsán Szlovákia is megelőz bennünket. Amennyiben a már meglévő állatkiállítást érintő jogszabályainkat az eddigieknél következetesebben be tudnánk tartatni, jelentősebb változásokat érhetnénk el, mint pusztán a szabályozás további szigorításával. Fontos felismerni: az állatok jólléte elválaszthatatlanul, szimbiotikusan kapcsolódik az emberek testi és lelki egészségéhez.

IRODALOM

- Bakacsi Gy. (2006): Kultúra és gazda(g)ság – A gazdasági fejlődés és fejlettség és a Globe kultúráváltóinak összefüggései. *Vezetéstudomány*, 38 (különszám), 35–45.
- Frank, J. (2008). Is there an “animal welfare Kuznets curve”? *Ecological Economics*, 66, 2–3, 478–491. DOI: 10.1016/j.ecolecon.2007.10.017
- Holst, A. – Martens, P. (2016): Determinants of Animal Protection Policy: A Cross-country Empirical Study. *Politics and Animals*, 2, 14.
- Jakab A. (2015): A jogállamiság mérése indexek segítségével. *Pázmány Law Working Papers*, (12) 21.
- Lombardini, C. et al. (2011): *Is there a Finnish Animal Welfare Kuznets Curve?* Paper presented at the EAAE 2011 Congress: Change and Uncertainty, Zurich, https://econpapers.repec.org/scripts/redirector.php?u=http%3A%2F%2Fageconsearch.umn.edu%2Frecord%2F114379%2Ffiles%2FLombardini_Chiera_508.pdf;h=repec:ags:eaee11:114379 (Letöltés dátuma: 2017.10.05.)
- Morris, M. C. (2013): Improved Nonhuman Animal Welfare Is Related More to Income Equality Than It Is to Income. In: *Journal of Applied Animal Welfare Science*, 16 (3) 272–293. DOI: 10.1080/10888705.2013.768921